

- ۹- جاویدان اقبال، افکار اقبال، ترجمه ی شهین مقدم صفیاری، لاهور، ۲۰۰۱ م.
- ۱۰- خلیفه، عبدالحکیم، فکر اقبال، ۱۹۸۷ م.
- ۱۱- دائره معارف اسلامیه اردو، چاپ دانشگاه پنجاب لاهور، ۱۹۶۴ م.
- ۱۲- رضوی، سید سبط حسن، فارسی گویان پاکستان، مرکز تحقیقات فارسی ایران و پاکستان، اسلام آباد، میلادی
- ۱۳- ریاض، محمد، اقبال کاذهنی و فنی ارتقا، علامه اقبال اوین یونیورسیتی، اسلام آباد.
- ۱۴- سالک، عبدالمجید، ذکر اقبال، بزم اقبال، ۱۹۸۳ م.
- ۱۵- عنصری، دیوان، تصحیح دکتر محمد دبیرسباقی، تهران، ۱۳۴۴ هـ. ش.
- ۱۶- عوفی، لباب الالباب، تصحیح ادوارد براون، ترجمه انگلیسی و ذکر حواشی محمد عباسی، ج ۲، تهران، ۱۳۶۱.
- ۱۷- فرشته، محمد قاسم، تاریخ فرشته، ج ۱، بمبئی، چاپ سنگی، ۱۲۴۷ هـ. ق، ۱۸۳۲ م.
- ۱۸- محمود حسین، سید سلطان، شمس العلماء مولوی سید میر حسن، لاهور، ۱۹۸۱ م.
- ۱۹- منور، محمد، میزان اقبال، ترجمه شهین کامران مقدم، صفیاری، اقبال اکادمی، پاکستان، ۱۹۹۲ م.
- ۲۰- مولوی، جلال الدین، مثنوی، تصحیح نیکلسون، ۱۳۴۷ هـ. ق.
- ۲۱- وحید الدین، سید، روزگار فقیر، انتشارات آنتشنان، لاهور ۱۹۸۸ م.

وزن‌های قالب مثنوی

حسین آهی

- ۵- بحر رَمَلِ اَصْلَمِ مُسْبَغِ (= فاعلاتنُ فاعلاتنُ فاعلانُ ۲ بار)
 غالباً بحر رَمَلِ، عرفانی است. منظومه‌های این بحر: مثنوی جلال‌الدین بلخی، منطق‌الطیر عطار، سلامان و اسال جامی، نان و حلوا ی شیخ بهاء، روضه‌الاسرار سروش اصفهانی و ...
- ۶- بحر رَمَلِ مَخْبُونِ اَصْلَمِ مُسْبَغِ (= فاعلاتنُ فاعلاتنُ فعلانُ ۲ بار)
 شعر تر در رمل مخبون است. منظومه‌های این بحر: در این وزن تنها عبدالرحمن جامی منظومه‌یی با نام سبحة‌الابرار سروده است. وی در پیشگفتار هفت اورنگ این‌گونه می‌نویسد: «استادان بر این وزن، مثنوی نگفته‌اند، مگر امیرخسرو دهلوی که در «نه سپهر» بر این وزن، چند بیتی گفته است. این وزن به غایت لطیف و مطبوع است.»
- پس از جامی نیز در این بحر هیچ‌کس منظومه‌یی نساخت تا آن‌گاه که از معاصران استاد روان‌شاد محمدعلی ریاضی یزدی در این وزن؛ منظومه‌یی گفت با نام گل سرخ که غالباً در مجامع ادبی آن هنگام که اثری تازه نسوده بود. چند بیتی از آن را روایت می‌کرد که سخت شیرین و دل‌پذیر می‌نمود. این فقیر، آن منظومه را به همراه دیوان او به چاپ رسانده است.
- ۷- بحر خَفِيفِ مَخْبُونِ اَصْلَمِ مُسْبَغِ (= فاعلاتنُ مفاعِلنُ فعلانُ ۲ بار)
 بهترین وزن‌هاست بحر خفیف. منظومه‌های این بحر: هفت پیکر نظامی، حدیقه، سیرالعباد، کارنامه‌ی بلخ، و طریق‌التحقیق سنایی، جام‌جم اوحدی مراغی، موش و گربه‌ی عبید زاکانی، شاه و درویش هلالی، سلسله‌الذهب جامی، ترجیع‌بند هاتف و ...
- مثنوی، تنها در این هفت بحر، خوش می‌درخشد و در غیر از این وزن‌ها به راستی ژاژخواییدن و زنج زدن است.

- ۱- بحر هَزَجِ مَسْدُوسِ مَحْدُوفِ (= مفاعیلنُ مفاعیلنُ فعولنُ ۲ بار)
 هَزَجِ بحرِی ست نغز و عاشقانه. منظومه‌هایی که در این بحر سروده شده است: خسرو و شیرین نظامی، یوسف و زلیخای جامی، الهی‌نامه و اسرارنامه‌ی عطار، ویس و رامین فخرالدین اسعد گرگانی، گل و نوروز خواجو کرمانی، فرهاد و شیرین و حشی بافقی، عارف‌نامه‌ی ایرج و ...
- ۲- بحر مُتَقَرَّبِ مُتَمَمِّنِ مَقْصُورِ (= فعولنُ فعولنُ فعولُ ۲ بار)
 حماسه به بحر تقارب خوش است. اصطلاح درست این بحر، بحر متقارب است. منظومه‌هایی که در این بحر گفته شده است: شاهنامه‌ی فردوسی توسی. گرشاسب‌نامه‌ی اسدی، اسکندرنامه‌ی نظامی، بوستان سعدی، خردنامه‌ی جامی، همای و همایون خواجو، اردیبهشت سروش اصفهانی، خداوندنامه‌ی صبا کاشانی و ...
- ۳- بحر سَرِيعِ مَطْوِی مَوْقُوفِ (= مُفْتَعِلنُ مُفْتَعِلنُ فاعلانُ ۲ بار)
 بحر سریع است چو آب روان. منظومه‌های بحر سریع: مخزن‌الاسرار نظامی، مطلع‌الانوار امیرخسرو، روضه‌الانوار خواجو، مونس‌الابرار عماد فقیه، تحفة‌الاحرار جامی، مجمع‌الابکار عرفی، خلد برین وحشی، زهره و منوچهر ایرج، ایران‌نامه‌ی پروفسور سید حسن امین و ...
- ۴- بحر هَزَجِ اَحْرَبِ مَقْبُوضِ مَحْدُوفِ (= مفعولُ مفاعِلنُ فعولنُ ۲ بار)
 بحر هَزَجِ است لیک اَحْرَبِ. منظومه‌های این بحر: لیلی و مجنون نظامی، لیلی و مجنون امیرخسرو، لیلی و مجنون مکتبی، لیلی و مجنون جامی، تُحْفَةُ العِراقِینِ خاقانی، ترجیع‌بند معروف سعدی و ...